

Jack the Ripper

*De meest geloofwaardige theorieën over de
identiteit van de moordenaar*

Anna Volkova

Voorwoord

Londen, herfst 1888.

De regen klettert neer op de vuile keien van Whitechapel. In de smalle stegen van de East End werpen de gaslantaarns een flauw schijnsel dat nauwelijks door het duister dringt. De bewoners haasten zich voort. De deuren worden vroeger dan gewoonlijk vergrendeld. Gesprekken stokken zodra iemand zijn naam noemt. Niemand heeft hem ooit goed gezien. Niemand weet wie hij is. Toch vreest iedereen hem. Al wekenlang sluipt een moordenaar door de straten van de armste wijk van Londen. Hij slaat 's nachts toe, kiest zijn slachtoffers onder de meest kwetsbare vrouwen en verdwijnt daarna spoorloos. De politie staat machteloos. De kranten storten zich op de zaak. De bevolking eist antwoorden.

Maar die antwoorden zullen nooit komen.

Meer dan honderddertig jaar zijn verstreken sinds die gebeurtenissen. Oorlogen zijn uitgebroken, rijken zijn gevallen, wetenschappelijke doorbraken hebben de opsporing van misdaden veranderd. Toch blijft één vraag overeind: wie was Jack the Ripper?

Juist dat maakt deze zaak uniek in de moderne misdaadgeschiedenis. De bekendste

seriemoordenaars zijn uiteindelijk allemaal ontmaskerd. Sommigen werden gearresteerd, anderen bekenden. Hun namen staan in gerechtelijke archieven. Jack the Ripper liet slechts een raadsel achter. Geen proces. Geen veroordeling. Geen zekerheid. Alleen een reeks buitengewoon brute misdaden en een lange lijst van verdachten. In de loop der decennia hebben politiemensen, historici, journalisten, pathologen en enthousiaste amateurs geprobeerd het mysterie op te lossen. Ieder dacht de sleutel in handen te hebben, ieder meende het detail te hebben gevonden dat de anderen over het hoofd hadden gezien. Toch woedt het debat tot op de dag van vandaag voort. Voordat we de theorieën onder de loep nemen, moeten we terug naar de feiten. Want de zaak-Jack the Ripper is waarschijnlijk een van de meest verdraaide uit de hele misdaadgeschiedenis. Films hebben er hun eigen verzinsels aan toegevoegd, romans hun eigen legenden geschapen, en de journalisten van toen verkozen soms het sensationele boven de waarheid. Rumor en feit zijn zozeer met elkaar verstrengeld geraakt dat het soms moeilijk is ze van elkaar te onderscheiden. Wat we met zekerheid weten, is uiteindelijk eenvoudig. Tussen augustus en november 1888 werden in

Whitechapel meerdere vrouwen vermoord. Vijf van hen worden door de meeste deskundigen als de meest waarschijnlijke slachtoffers van dezelfde dader beschouwd: Mary Ann Nichols, Annie Chapman, Elizabeth Stride, Catherine Eddowes en Mary Jane Kelly. Allemaal leefden ze in bittere armoede, allemaal kenden ze dezelfde straten, allemaal kruisten ze het pad van een man wiens identiteit we nog altijd niet kennen. De moordenaar leek de wijk op zijn duimpje te kennen. Hij handelde snel, maakte gebruik van de duisternis en was verdwenen voordat de politie arriveerde. Ondanks honderden verhoren en maandenlang onderzoek is nooit een verdachte onomstotelijk met de misdaden in verband gebracht. Dat is de kern van de moeilijkheid. Vandaag onderzoeken we een zaak van meer dan een eeuw oud. Destijds beschikten de speurders niet over vingerafdrukken, DNA-onderzoek of de moderne wetenschappelijke middelen die nu zelfs decennia later nog misdaden kunnen oplossen. De plaats delict werd overspoeld door nieuwsgierigen. Getuigenissen spraken elkaar vaak tegen. Sommige documenten zijn verdwenen. Andere hebben nooit bestaan. Wie beweert de zaak definitief te hebben opgelost, verdient daarom een gezonde dosis scepsis. Dit boek wil u geen

zekerheid verkopen. Het wil een onderzoek voeren. Een echt onderzoek. We zullen vijftien van de meest geloofwaardige theorieën uit de afgelopen honderddertig jaar tegen het licht houden. Sommige berusten op stevige historische grond, andere zijn omstreden, weer andere lijken op het eerste gezicht overtuigend – tot je de details nader bekijkt. In elk hoofdstuk volgen we dezelfde werkwijze. Wie was de verdachte? Waar bevond hij zich ten tijde van de moorden? Had hij de vereiste kennis en vaardigheden? Welke aanwijzingen pleiten voor hem? Welke spreken tegen hem? En vooral: kon hij werkelijk Jack the Ripper zijn? Aan het eind van deze tocht kent u de feiten, de getuigenissen, de beschikbare bewijzen en de schaduwen die nog altijd over de zaak hangen. Misschien komt u tot dezelfde slotsom als sommige chercheurs. Misschien kiest u voor een andere verdachte. Of misschien verlaat u Whitechapel, net als zovelen voor u, met meer vragen dan antwoorden. Want juist dat maakt Jack the Ripper tot het grootste misdaadmysterie van de moderne tijd.

De reis begint nu.

Terug naar Londen. Terug naar 1888. Terug naar de donkere stegen waar de legende ontstond.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
DEEL I	8
DEEL II	37
DEEL III	62
DEEL IV	101

DEEL I

Het mysterie van Whitechapel

Hoofdstuk 1

Londen in 1888: een stad met twee gezichten

Londen, zomer 1888. De zon drong nauwelijks door de dikke nevel die boven de Theems hing, alsof de stad zelf weigerde zich te laten verlichten. In het westen luidden de klokken van Westminster het middaguur, en hun klanken galmden over de koperen daken van paleizen en herenclubs. In het oosten, in de stegen van Whitechapel, ging een ijselfijne kreet verloren in het lawaai van fabrieken en overvolle kroegen. Twee werelden. Twee gezichten. Eén stad.

En daartussen een onzichtbare, maar onoverbrugbare grens. De industriële revolutie draaide op volle toeren. Londen was haar kloppende hart, een gulzige reus die kolen, ijzer en mensen verslond om zwarte rook uit te braken naar de hemel. De schoorstenen van de fabrieken in Shoreditch en Spitalfields spuwden wolken roet

die de lucht grijs kleurden. De straten weergalmden van het gedreun der machines en het fluiten van treinen die de monumentale stations Liverpool Street en Paddington in en uit reden, beladen met goederen en gebroken dromen.

Voor de welgestelden was het een gouden tijdperk. Heren in jacquets en dames in crinolinejurken wandelden door Hyde Park of dronken thee bij Fortnum & Mason, onverschillig voor het zweet dat in de werkplaatsen van Bethnal Green vloeide. Het Britse Rijk heerste over een kwart van de wereldbol, en Londen was de schitterende hoofdstad waar kathedralen van glas verrezen, zoals het Crystal Palace, en waar men in het Royal Institution over wetenschap discussieerde. Maar deze welvaart had een prijs. Vooruitgang smaakte naar bloed en roet.

Arbeiders, mannen, vrouwen en kinderen, werkten veertien uur per dag onder helse omstandigheden. De wevers in de zijdefabrieken verloren hun gezichtsvermogen door urenlang naar de weefgetouwen te staren in schemerig licht. Kinderen uit de werkhuizen werden voor een paar pennies verhuurd als arbeidskracht, hun kleine lichamen gebogen over machines die te groot voor hen waren. En als de avond viel, kropen ze bijeen in ongezonde krotten, kamers zonder ramen waar

de lucht verstikkend was en de bedden om beurten werden gedeeld door hele families.

Londen was een stad die glansde, maar alleen voor wie zich elektrisch licht kon veroorloven. Enkele mijlen ten oosten van Mayfair en zijn voorname herenhuizen lag een ander Londen. De East End. Een wereld waarin de industriële revolutie slechts honger, ziekte en ontheemding had gebracht. Hier waren de straten niet geplaveid met goud, maar met stinkende modder en afval. Rivieren als de Fleet, veranderd in open riolen, voerden uitwerpselen en rattenkadavers mee, zo groot als katten. De stank was ondraaglijk: een mengeling van bedorven vlees, brandende kolen en rottend vlees – van dieren, maar soms ook van mensen die door de armoede waren gebroken.

De woningen? Zwarte bakstenen krotten, de beruchte rookeries, waar hele families in één enkele kamer opeengepakt leefden. De bedden waren stromatrassen gevuld met verrot stro, gedeeld met vreemden. Het toilet? Eén enkele latrine voor honderd mensen, vaak verstopt, zodat de inhoud de straat op stroomde. Ziekten verspreidden zich als een lopend vuurtje: tyfus, cholera, tuberculose. De levensverwachting in de

East End bedroeg dertig jaar – de helft van die van de rijken in het westen.

En dan was er de honger. Een voortdurende, knagende honger die aan de ingewanden vrat van werklozen, weduwen en wezen. Gaarkeukens deelden zure maaltijden uit, gemaakt van paardenvlees of ratten, wanneer er al iets was. Kinderen doorzochten vuilnisbelten op zoek naar broodkorsten of rotte aardappelen. Sommigen stalen. Anderen bedelden. De wanhopigsten verkochten hun lichaam.

In de East End stierf men niet aan ouderdom. Men stierf aan ellende.

In het hart van de East End lag Whitechapel, de zwarte buik van Londen, een wijk waar het recht van de sterkste gold, waar de politie de andere kant op keek en waar geweld alledaags was. Hier krioelden de smalle straten zoals Flower and Dean Street of Dorset Street – bijgenaamd ‘de ergste plek van Londen’ – van leven... en van dood. Kroegen wierpen hun gelige licht op gezichten getekend door vermoeidheid en drank. Op de markt van Petticoat Lane werden gestolen waar, bedorven vlees en valse geneesmiddelen verhandeld door kwakzalvers. Bordeel na bordeel, met ramen afgeschermd door rode gordijnen en